

Lana Bastašić (Zagreb, 1986) és una escriptora d'origen iugoslau (de cultura sèrbia, nascuda a Croàcia i emigrada a Bòsnia de petita). Ha estudiat filologia anglesa i literatura i té un màster en estudis culturals. Els seus relats s'han inclòs en les principals antologies de l'antiga Iugoslàvia i li han valgut diversos premis, així com el guardó a la millor obra de teatre bosniana atorgat pel Kamerni Teatar 55 de Sarajevo (2013) i el premi Targa UNESCO de poesia del festival Castello di Duino (2013), de Trieste (Itàlia). Amb *Atrapa la llebre* (Periscopi, 2020), traduïda a més de vint països, va ser guanyadora del premi Latisana (Itàlia) i del NIN, el més prestigiós de les lletres ex-iugoslaves. Per la mateixa obra, la van nominar al Dublin International Prize i al premi Europeu d'Holanda, i va guanyar el premi de Literatura de la Unió Europea 2020.

Pau Sanchis Ferrer (la Pobla de Farnals, 1978) és traductor, editor i poeta. Ha estudiat filologia catalana i hispànica i literatura comparada. Ha fet de professor de llengua i literatura a secundària, a la Universitat de Zadar (Croàcia) i a la Universitat Jaume I de Castelló. Ha traduït poetes, dramaturgs i narradors serbis, croats i italians. Ha publicat sis llibres de poesia i alguns poemes seus han estat traduïts al castellà, el croat i l'italià. Codirigeix Edicions del Buc i escriu sobre literatura a *Caràcters* i altres revistes.

Marko Pogačar – «Punyents, sovint inquietants (com ho ha de ser la bona literatura), els relats de Lana Bastašić ens mostren la dificultat i el trauma que suposa fer-se gran. Pares i nens demoníacs s'alternen, però en alguns moments també són afables, generosos, estan perduts. L'origen d'aquest "comportament anormal" es troba de manera subtil en la societat patriarcal, xenòfoba, masclista i sexista d'aquests Balcans que mai s'anomenen, però que són ben tangibles.»

Rumena Bužarovska – «Aquesta col·lecció de relats, escrits magistralment, amb un estil perfecte i extremament commovedors, té com a tema central la infància. Potser és per això que algú s'esperaria un llibre més amable, o més sentimental, però les històries d'aquesta col·lecció són brutals, igual de brutals que fer-se grans en una societat profundament encotillada que s'oposa a la innocència dels infants sensibles i perceptius. Lana Bastašić demostra de nou que és una de les capdavanteres de la regió en prosa literària.»

Dubravka Ugrešić – «Bastašić posseeix una veu narrativa vertaderament autèntica. La seva manera de narrar històries és alhora madura i energètica, i ha posat el llistó literari molt alt, amb aquest llibre.»

De l'autora se n'ha dit:

Lidija Nikolić – «Lana Bastašić no necessita recomanacions. La seva obra parla per si mateixa. N'hi ha prou de llegir-la per entendre que fins i tot els nostres escriptors més veterans tenen molt a envejar-li.»

Enver Kazaz – «Bastašić escriu amb un llenguatge subtil molt difícil de trobar i amb un estil que associem immediatament amb la millor literatura.»

Vladimir Arsenić – «La seva prosa [...] aconsegueix connectar amb el lector directament i es caracteritza per dos trets aparentment oposats: una fluïdesa que permet endinsar-s'hi de manera immediata i una complexitat que li dona diverses capes plenes de significat.»

Vox Feminae – «És una escriptora jove però madura amb un arbre literari amb moltes capes. No hi ha dubte que se l'ha de considerar una de les principals protagonistes de la nostra escena literària.»

Lana Bastašić

Dents de llet

Traducció del serbocroat de Pau Sanchis Ferrer

ANTÍPODA, 67

EDICIONS DEL PERISCOPEI

Títol original: *Mljični zubi*
© Lana Bastašić 2021
Publicació d'acord amb SalmaiaLit

Primera edició: octubre del 2022

© de la traducció: Pau Sanchis Ferrer, 2022
© de la il·lustració de coberta: Ivan Stanišić & Fraktura
© de la fotografia de l'autora: Radmila Vankoska
© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU, 2022

Publicat per Edicions del Periscopi SLU
info@periscopi.cat
Web: www.periscopi.cat
Facebook: www.facebook.com/Periscopi
Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi
Instagram: @edicions_del_periscopi

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola
Maquetació i disseny d'interiors: Tono Cristòfol
Correcció: Miquel Saumell Santauegènia, Òscar Lozano
i Francesc Gil-Lluch
Disseny de la col·lecció: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de noranta grams
i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 12.

Dipòsit legal: B 13019-2022
ISBN: 978-84-19332-03-5

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització
escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la
reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment,
inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars
mitjançant el lloguer o préstec públics.

SUMARI

El bosc.....	13
L'home a la Lluna	21
L'últim sopar	35
Déu de mel.....	49
Àcid.....	63
La fada de les dents	73
Un dia a la piscina	83
Pa	97
Cercles.....	105
Recital	117
Sang.....	133
El pare arriba a casa.....	145

Per a la Lina, que té set anys i mira la Lluna.

Al començament de tot... hi ha un nen tancat
en un soterrani.

GUEORGUI GOSPODÍNOV, *Физика на
тъгата* ('Física de la melangia')

EL BOSC

Em va costar força temps escanyar el papa. I això que era un home escanyolit, fins i tot malaltís. Les dones del poble ens enviaven pots plens de remeis homeopàtics i tota mena d'herbes miraculoses cada cop que el veien passar pel camí del bosc. Se t'ha marcit, li deien a la mare, com si parlessin de les hortènsies del jardí. Ja et menja? Com és que s'ha afeblit tant? Tot plegat sense esperar cap resposta, intentant dissimular, amb els fronts arrufats, com xalaven amb aquells sermons. La mama tan sols arronsava les espatlles.

Menja el mateix que nosaltres, dos o tres ous durs per esmorzar. Ahir teníem cap de vedella, es va menjar mig cervell amb pa fet a casa. A la nena li vam donar la llengua.

Aleshores em posava a mi com a prova, em pesigava el braç, em donava copets a l'estómac, em pegava al cul estrafent una rialla, per fer riure aquelles dones.

Si almenys aquesta es volgués aprimar una mica, deia, fent servir el meu greix d'escut.

Però les dones del poble tenien més experiència. Això és una cosa d'ell, del cor i el fetge, alguna cosa el rosegava per dintre. El papa solia anar al bosc, tot solet, a «desemboirar-se». De què, no ho va explicar mai.

I on em desemboiro, jo?, deia la mama, mirant per la finestra com el pare s'allunyava per sobre l'asfalt, cada vegada més petit, fins que en un moment determinat, quan arribava allà on la senda desemboca a la carretera, desapareixia del tot. Tornava abans que es fes de nit, amb més mal aspecte que abans, com si tot aquell temps al bosc l'hagués passat discutint amb algú terriblement pesat. Les dones del poble el repassaven de dalt a baix: les seves cames escardalencques dins dels pantalons arrugats, la cara xuclada i, malgrat que ningú gosava dir-ho en veu alta, la tristesa. El papa estava deprimat, però en aquell temps aquesta paraula no es feia servir. O sigui que quan les dones del poble deien que hi havia alguna cosa que a mon pare el rosegava per dintre, la idea tenia una base científica: la manca d'alguna vitamina, dormir en un espai poc ventilat o, en el pitjor dels casos, fer les tasques de la casa. Potser el pobre tenia massa feina, duent a terme, en el més absolut dels secrets, fins i tot les tasques que li corresponien a la dona.

Jo no permetria que el meu marit planxés, va dir una senyora darrere nostre a la cua de correus, abans preferiria que m'inxampessin robant que no pas deixar-lo sortir així al carrer.

Una altra va afegir: Es veu de seguida quina mena de dona té a casa, aquest home.

La mare va pagar els rebuts sense badar boca, em va agafar del braç i va sortir ultratjada de correus com si fos una casa de barrets. Però va tornar a escridassar el papa. Què volia? Ho tenia tot net, planxat. Esmorzar, dinar i sopar sempre a taula. Per què havia d'anar tot el dia caminant pel poble com si visqués sol en una cofurna i no en una llar amb una dona com cal? Però ell a penes va respondre, aixecant la mà, Tant li fot el que digui el poble.

Tant te fot a tu, va xisclar la mama. Però a mi m'enviaràs a l'altre barri!

El papa callava. El papa marxava al bosc. No recordo quan vaig començar a seguir-lo. Esperava fins que desapareixia per la senda i llavors m'acostava al canal aquell que hi havia darrere de l'última casa del poble, per albirar la petita silueta entre els arbres immòbils. Alguns cops no sabia si el que veia era la seva esquena o un tronc. Quan estava segura que ja era prou lluny, jo també m'endinsava al bosc. El terra era ple de branquetes que crepitaven, de fulles i de petits tolls enganyosos, era difícil passar inadvertit. Sobre els nostres caps s'entrecruaven les branques despullades i humides dels arbres alts que estripaven el cel. Al voltant de les botes d'aigua, entre el terra fangós i les fulles podrides, se sentia el batec de la vida. Aquí s'arreceraven els cucs i els talps, les serps d'aigua i les erugues, les formigues i els escarabats. Tot s'arrossegava, s'ocultava i estava a l'aguait seguint

els instints més primaris. Tota aquella vida vergonyosa progressava lliure, salvatge, sense paraules, al costat de bolets verinosos i grans arrels intricades, mentre jo m'estava immòbil, com una pedra, dins les botes dels xinos. Després d'alguns minuts al bosc ja m'havia oblidat que a menys d'un centenar de metres s'estenia una recta d'asfalt, monocolor, com si la mà d'un paleta maldestre hagués escampat una capa de ciment sobre un cos viu. M'oblidava de les cases i les dones que hi rostien caps de vedella mentre a la petita pantalla dos amants intercanviaven mirades llagrimoses. Només existien el pare, el bosc i la por. S'aturarà, es girarà i em mirarà des de lluny: els meus braços gruixuts i les meves cames robustes pertorbant aquella pau salvatge. Però no em va veure mai. Sempre passava el mateix: es ficava ben endins entre els arbres llunyans, s'asseia sobre una gran soca, es descordava els pantalons i es posava la mà entre les cames. El primer cop que ho vaig veure, vaig pensar que el turmentava alguna cosa, que per dins el rosegava algun dolor, o un prurit, o una indisposició, i que lluitava per abocar-ho a la terra humida. Més tard vaig entendre que es tractava d'una altra cosa, que el papa es feia a si mateix aquella cosa bruta, allò que feia que els bergants i els borratxos del poble assaltessin les noies de la ciutat quan tornaven de la fira al vespre. Mirava al voltant amb por que algú passés per allí i el sorprendés en l'acte vergonyós. Sospesava com avisar-lo, com ser prou ràpida per cridar abans que algú l'enxampés en plena feina. Però això no va arribar a passar mai.